

CARTEGGIO INEDITO DEL PONTEFICE GREGORIO IX
COI GENOVESI

(1227-1235)

Già il POTTHAST coi *Regesta Pontificum* e l'AUVRAY coll'opera *Les Registres de Grégoire IX* trattarono, il primo a mo' di regesti ed il secondo parzialmente ed integralmente, del carteggio di Gregorio IX. Le lettere, che ora pubblico, sono del tutto inedite e rispecchiano le relazioni che il successore di Onorio III ebbe con Genova nostra,

Del carteggio fan parte due *Bolle grandi*, in virtù delle quali vengono confermati i privilegi ed i beni dei monasteri di S. Tommaso di Genova e di S. Venerio del Tiro. Umili e romite chiesuole, che non aveano prima d'oggi alcun cenno nei documenti, fan capolino nel nostro epistolario, ove è pur lumeggiata la figura di quel Guglielmo Cicala, che fu padre del nostro trovatore Lanfranco.

Avrei pubblicato semplicemente le lettere, ma m'avvidi che gli atti, concernenti la loro esecuzione, offrivano tal formulario da poter recare buon contributo per la procedura legale di quei tempi. La lettura di questo carteggio farà sempre più apprezzare il preziosissimo deposito dei *Notari* del nostro Archivio di Stato, dove si conservano documenti, i quali sussidiano la storia con inaspettate rivelazioni.

ARTURO FERRETTO.

I.

1227, 12 Maggio. — *Il pontefice Gregorio IX scrive all'Abbate di San Stefano di porgere ascolto ai lamenti fatti dalla Badessa di S. Andrea della Porta contro Giacomo Bulgaro, Ugolino da Parma, chirurgo, e parecchi altri.*

FONTI. — MUZIO, *S. Andrea della Porta*, ms. alla Bibl. Civico-Berio in Genova: POCH, *Miscellanea*, ms. alla Bibl. Civica-Berio, Vol. III f. 95.

Osservazioni. — Il Poch l'attribuisce erroneamente al pontefice Gregorio X.

Gregorius episcopus servus servorum dei dilecto filio Abbati Monasterii sancti Stephani ianue salutem et apostolicam benedictionem. Alias nobis dilecte in Xpisto filie Abatissa et Conuentus monasterii

Giorn. St. e Lett. della Liguria.

9

sancti Andree de porta ianuensis ordinis sancti Benedicti conquestione monstrauit quod Iacobus de Burgaro Iacobus Pugnotus Ugolinus dictus Parmensis cirurgicus Bisacia et Bartholomeus de Cornario laici Ianuensis ciuitatis et diocesis super terris possessionibus et rebus aliis iniuriantur eisdem. Ideoque discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatenus partibus conuocatis audias causam et appellatione remota debito fine decidas faciens quod decreueris per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati si se gratia odio vel timore subtraxerint censura simili appellatione cessante compellas veritati testimonium perhibere. Datum Laeterani IIII Idibus maii pontificatus nostri anno primo.

II.

1227, 7 Luglio. — *Il pontefice Gregorio IX ordina al Preuosto di San Prospero ed agli Arcipreti di Fabbrica e di Campagnola, nella diocesi di Reggio, di costringere l'Arciprete ed i chierici di Dularia, nella diocesi di Piacenza, a conferire un beneficio a maestro Piacentino, chierico della chiesa di S. Maria della Gariverta in Piacenza, cappellano di Giacomo [da Pecorara] vescovo di Palestrina, e già raccomandato dal Pontefice Onorio III. — Atti indi seguiti coll'intervento di maestro Giovanni da Cogorno, arcidiacono della Cattedrale di Genova.*

FONTI. — *Atti del Not. Gio. Enrico de Porta*, Reg. 1, f. 104-105v., Arch. di Stato in Genova.

In presencia testium infrascriptorum. Obertus de Rouegoço qui dicebat se esse nuntium domini Alberti Reginensis Archipresbiteri fuit confessus quod representauerat et obtulerat ea die in mane Magistro Iohanni Archidiacono Ianue. ex parte dicti Alberti. litteras infrascriptas. sigillo cereo dicti Alberti sigillatas. in quo erat forma sculpta cuiusdam Agni cum vexillo et cruce. cuius circumscriptio erat. ✠. S[igillum] Alberti Archipresbiteri Regii. forma unius quarum litterarum talis est, Venerabili in Xpisto patri et domino. I[ohanni] Archidiacono Ianuensi. Al[bertus] Archipresbiter Reginus subdelegatus. duminum. N. sancti prosperi Reginensis. et Archipresbiteri de fabrica Reginensis diocesis Salutationem in domino ihesu Xpisto. Inreprehensibile est in quolibet iurisdictioni se ingerere. aliene. multo reprehensibilius in Archidiacono cuius labia euangelica consecrantur. qui vix iurisdictionem sibi comissam valet ratione offitii adimplere. Sane cum dilectus in Xpisto Magister placentinus de bubiano ad dilectos in Xpisto Archipresbiterum et capitulum plebis dularie super ipsius receptione in dicta ecclesia. A bone memorie. h[onorio]. monitorias. preceptorias. et eandem A summo patre G[regorio]. papa. litteras executorias impetrasset nobis executoribus deputatis. Gerardus quidam ad vos litteras obtinuit inter alia. tenorem huiusmodi continentes, quod Archipresbiter et capitulum nominati non obstante eo quod dictus dominus. P. super receptione

sua ad eosdem litteras impetrauit cum ad mandatum eiusdem domini pape in ecclesia placentina in canonicum sit receptus. recipere noluerunt in eorum ecclesia in canonicum et in fratrem. Uos eos ad id compelleretis per censuram ecclesiasticam monitione premissa et quamuis tunc temporis super priori beneficio vacanti littere. dicti. G. in quibus mandabatur dicto capitulo quod si eorum ecclesia de mandato summi pontificis non esset in alterius receptione grauata. non obstarent domino. P. ea potissima ratione quia dominus G. non fuit inchoator negotii eiusdem. P. immo verius executor. propter quod iuxta decretalem eiusdem. G. in receptionem dicti. P. non intelligebatur per ipsum. papam. Gregorium in aliquo predicta ecclesia pregrauari. Uos tamen eodem magistro. P. minime requisito inter dictum. G. et Obertum de paçano super beneficio quod fuit presbiteri Opiçonis et super alio in eadem plebe postmodum vacaturo inepte et non contra concilium turonense quod inhibet sanctionem prebendarum quam lateranense quod inhihet vacaturas sub quadam forma satis inhonesta arbitrium promulgastis. sicut patefecit nobis eiusdem arbitrii transmissum A vobis domino. Ia[cobo] bagaroto. et ut cum reuerentia vestra loquamur regentes vos consilio alieno potius quam proprio. et addentes errorem errorum. dauu vel renuntiaui. illud totum reuoco et reuocari uolo et mando. Testes Abbas sancti Stephani. et Bartholomeus canonicus Ianue. et magister Atto notarius. et Rollandus clericus domini Archidiaconi. M CC XXXV. Inditione VII. die X Ianuarii. post completorium. Actum Ianue in camera dicti Archidiaconi.

Venerabili in Xpisto patri et domino. Al. dei gracia Archipresbitero Reginensi dignissimo. Magister. I. sola dei permissione dominus Archidiaconus Ianuensis. Salutacionem. et sinceram in domino caritatem. Super prudentia vestra admirantur plurimum sapientes. quod vos qui iactatis iura scire. multamque iustitiam profiteremini. cum tanta iniuria processistis quod in facto vestro vobis ipsis contrarii apparetis. Dixistis enim in quibusdam litteris vestris mihi vestro nomine presentatis. quod executiones mihi a domino papa facte super beneficio plebis dularie placentine diocesis. G. clerico conferendo iurisdictionis expiravit. Mihi tamen mandastis in eisdem litteris quod id quod feceram pro dicto. G. de beneficio modo in ipsa plebe vacanti quod olim magister Gandulfus in eadem optinebat plebe penitus revocarem. Alioquin excommunicationis sententiam contra me fulminastis. Quare si . . . . . non timeretis iurisdictionem . . . . . permanere non mihi precepissetis cum tanto fulmine quod . . . . . irritare processum. Idcirco dicte littere falsam etiam gramaticam continentes locis amplioribus. A vestra non videntur sana conscientia emanasse. Porro cum dixeritis quod ego non meo usus consilio sed alieno adieci errorem errorum ignorantia mea de peccato meo Apud humanitatem vestram facilem veniam debuit promereri. Quum iuxta verbum evangelii. Servus sciens voluntatem domini sui et non faciens. vapulabit multis. Servus vero nesciens et non faciens vapulabit paucis. Sustinere igitur debuistis modicum quid insi-

piencie mee subportantes me in spiritu levitatis. quia libenter suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes ut sermo vester esset sale conditus. Ad hec cum vobis constet de predicta exentatione mihi facta A domino papa prout in dictis nostris litteris continetur nec delegatione facta preposito sancti prosperi Reginensis. et Archipresbiteris de campiliola et de fabrica, et de subdelegatione facta vobis a predictis preposito et Archipresbitero. de fabrica eorum coniudice iam defuncto mihi constet per aliquod auctenticum scriptum. non credo vos esse subdelegatum iudicem a predictis. unde multum iuris periti mirantur. Quod vos adeo peritus in iure cum tanta iniuria contra me processistis preterea. Apud Olouram. placentine diocesis. mihi locum Assignastis. tamquam in me imperium habeatis. ut ibi conveniamus ad quem nostrum pertineat iurisdictio cognituri. Quare contra nostram iniuriam. iuxtam possem excommunicationis sententiam promulgare. Nolo tamen precipitare iustitie gladium ad vindictam. sed potius de benignitate mea veniam tribuo delinquenti. Super beneficio autem quod olim fuit magistri Gandulfi canonici plebis dularie et quod dicitur pertinere magistro Placentino canonico maioris ecclesie placentine. de cetero procedere non propono. et si supra eodem contra iustitiam processi. vel aliquid fieri mandatum cum sitis functi officio vestro. et super vacaturo a tempore compromissi non habeatis aliquam iurisdictionem. vos intromittatis de beneficio quod presbiter Gandulfus olim optinuit in ecclesia memorata. quod ad magistrum placentinum videtur sine dubio aliquo pertinere in preiudicium anime vestre. cum ipsum miserimus in possessionem beneficii memorati. contraditores denunciando excommunicationis sentencie subiacerere. et licet contra vos possemus procedere iusticia mediante. cum molestia vestra potius facti quam iuris existat. volentes nos defferre in quantum possumus ita tamen quod iustitia non ledatur. vobis ac quo fungimur mandamus precipiando quatinus de beneficio quod fuit olim magistri Gandulfi quod ad dictum magistrum. P. pertinet aliquo modo vos de cetero non intromittatis. et si in aliquo de facto processistis contra ipsum prudenter revocare curetis. taliter quod de revocatione nobis fiat fides per publicum instrumentum. Alioquin licet inviti exnunc vos excommunicamus. et excommunicatos publice nuntiamus. Veruntamen si creditis vos super predictis aliquam iurisdictionem habere. parati sumus in loco comuni convenire. quem statuimus vobis apud ulubram placentine diocesis. et dubitationem secundum constitutionem domini Innocentii diffinire. ad maiorem tamen cautelam interscripta iurisdictionis nostre vobis sub nostro sigillo duximus destinare. nec miremini de tertio iudice qui mortuus est. forma vero alterius litere talis est. quod est rescriptum domini pape. Gregorius episcopus servus servorum dei. dilectis filiis. preposito sancti prosperi Reginensis. et C. de Campiola. et de fabrica Archipresbiteris Reginensis diocesis. Salutem. et Apostolicam benedictionem. Qui preces Apostolicas nolunt exaudire spontanea sue debent duritie imputare. cum ad eas exaudiendas compelluntur inviti. Sane dilectus filius ma-

gister placentinus clericus ecclesie sancte marie in gariverti de placencia. capellanus venerabilis fratris nostri. G. episcopi prenestini sua nobis petitione monstravit quod cum bone memorie. h. papa predecessor noster. dilectis filiis. Archipresbitero et clericis dularie placentine diocesis. suas dederit literas in mandatis ut eundem magistrum reciperent in canonicum et in fratrem eiusdem in prebendali beneficio. cum se offerret oportunitas prouisuri. et idem mandatum surdis auribus transeuntes id efficere non curarunt. Nolentes igitur relinquere imperfectum. quod idem predecessor noster de predicti prouisione magistri. presertim cum ita de moribus et scientia comendetur ut potius ecclesie sue de ipso quam ipsi videatur in eadem ecclesia prouisuri. Eisdem nostris damus litteris in preceptis ut iuxta iamdicti predecessoris nostri mandatum in fratrem et canonicum suum recipiant eundem. eique prebendam si qua in ecclesia vacat. alioquin cum primum obtulerit se facultas liberaliter conferant et assignent. Quocirca discretioni. vestre per apostolica scripta mandamus quatinus. si dicti Archipresbiter et clerici nostrum quod non credimus neglexerint adimplere preceptum. vos eos ad id per censuram ecclesiasticam. appellatione remota cogatis. Quod si non omnes etc. Datum Anagni. nonis iulii. pontificatus nostri Anno primo. Testes Arduinus da valletari. Enricus capellanus Monasterii sancti Stephani. et Iohannes monachus sancti Stephani. MCCXXXV. inditione. VII. die. X. Ianuarii. inter nonam et vespervas. Actum Ianue. in camera dicti Archidiaconi. et de hiis dictus Archidiaconus cartam fieri iussit.

III.

1228, 28 Febbraio. — *Il pontefice Gregorio IX scrive per la seconda volta al prevosto di S. Donato ed a maestro Ugo, canonico di S. Lorenzo, di far sì che il rettore ed i chierici di S. Martino di Pegli accolgano il chierico Oggerino.*

FONTI. — *Atti del Not. Maestro Salmone*, Reg. I, f. 344v., Archivio di Stato in Genova.

Nos Iohannes prepositus ecclesie sancti donati et magister Vgo magiscola Ianue domini pape executores In conferendo beneficium canonicatus ogerino de galleis in ecclesia sancti martini de pelio vt apparet ex forma rescripti domini pape Inferius Annotati visis rescripto executionis nobis destinatorum rescripto oblato presbitero Guillelmo rectori ecclesie predicte sancti martini et clericis eiusdem ecclesie visis etiam exceptionibus oblati A presbitero Guillelmo predicto nobis contra rescriptum et personam ipsius ogerini et confessoribus et testibus et Allegacionibus Ab vtraque parte factis et productis visis quoque instrumento Absolutionis ipsius ogerini Ab excommunicatione qua tenebatur Astrictus propter uiolentas manus quas iniecerat in presbiterum Nicolam et instrumento quo continetur quod dominus Guifredus tempore sue legationis dirpensauit cum dicto ogerino super eo quod

dictus ogerinus ignorancia ductus excommunicatus ordines suscepit quosdam minores receptis etiam literis et visis fratris benedicti penitenciarum domini pape et diligenter predictis omnibus lectis et discussis habito quoque consilio prepositi de vineis et Guillelmi de lavania canonici Ianue iuris peritorum de consensu vtriusque partis nobis Assistentium Auctoritate delegationis domini pape seu executionis Canonatum in ecclesia sancti martini de pelio. Adiudicamus ogerino supradicto precipientes tibi dicto presbitero Guillelmo rectori dicte ecclesie presenti sub pena excommunicationis ex nunc in te late quatenus ipsum ogerinum recipias statim coram nobis in fratrem et clericum dicte ecclesie sancti martini de pelio et tuum rebelles quoque et contumaces super receptione et canonicatu ogerini predicti excommunicamus similiter et precipimus domino rainaldo clerico dicte ecclesie sancti martini de pelio vt ipsum ogerinum recipiat hodie per totam diem in fratrem et clericum in dicta ecclesia de pelio verum quia beneficium Ad presens non vacat in dicta ecclesia sentenciando diffinimus ul prebendale beneficium seu prebendam canonicam dictus ogerinus habeat cum primo facultas se obtulerit in predicta ecclesia de pelio predicta omnia ideo sentenciamus et ordinamus vt predictum est qum dominus papa nos fecit executores per suas literas et rescriptum Ad predictum canonicatum conferendum dicto ogerino et qum ipse presbiter Guillelmus multas exceptiones oposuit contra rescriptum domini pape et personam ogerini in probationem tam ipsarum prorsus defecit cum ogerinus tempore rescripti Absolutus iam erat per fratrem benedictum penitenciarum domini pape et ydonea persona nunc est ad ordines et beneficium recipiendum Tenor rescripti domini pape talis est Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis., preposito sancti donati et magistro vgoni canonico sancti laurentii Ianue salutem et apostolicam benedictionem dilectus filius ogerius pauper clericus in nostra proposuit presencia constitutus quod cum olim pro eo rectori et clericis ecclesie sancti martini de pelio Ianuensis diocesis nostris dederimus literis in mandatis vt ipsum per nostram reuerentiam reciperent in clericum et in fratrem ipsi id efficere hactenus non curarunt Ad hoc Autem si tamquam deuocionis filii obedire noluerint experiri nolentes per iterata sibi scripta dedimus firmiter in preceptis vt si prius pro Alio eis non scripsimus eundem clericum in eorum ecclesia residere paratum iuxta prioris mandati continenciam in fratrem et clericum recipere non postponant quocirca discretionis uestre per apostolica scripta mandamus quatenus si dicti rector et clerici preceptum nostrum neglexerint Adimplere nisi rationabile quid obsistat vos eos ad id per censuram ecclesiasticam Appelacione remota cogatis Datum laterani II Kalendas marcii pontificatus nostri Anno primo.

Testes petrus prepositus et presbiter Aço canonicus de vineis et Guillelmus de IAvAnia canonicus Ianue et petrus canonicus plebis de reco et Vgo de monteone die XV novembris Ante terciam Actum Ianue in canonica sancti laurentii In camera dicti magistri Vgonis M CC XXXI Indictione quarta.

IV.

[1229, fra l' 11 e il 20 Gennaio]. — *Il pontefice Gregorio IX scrive all' Arciprete di Vezzano nella diocesi di Tortona di esaminare una sentenza, emanata dall' Arcivescovo di Genova contro un canonico della chiesa di S. Ambrogio, accusato di adulterio.*

FONTI. — *Atti del Notaro Simone de Palazolo*, in *Notari Ignoti. Osservazioni*. — L'atto è corroso e manca del principio e della data. L'atto antecedente è dell' 11 gennaio e il seguente del 20 gennaio 1229.

Gregorius [episcopus seruus seruorum dei] dilecto filio.. Archipresbitero de Veçano terdonensis diocesis salutem et apostolicam benedictionem. Sua nobis Homodeus canonicus ecclesie sancti Ambrosii Ianue petitione monstravit quod cum V[go] et W[illelmus] presbiteri ianuenses emuli sui de adulterio et aliis criminibus apud Venerabilem fratrem nostrum ianuensem Archiepiscopum infamassent eumdem idem Archiepiscopus predictos emulos ipsius in testes recipiens contra eum ac depositiones eorum contra iusticiam renuens publicare iuris ordine pretermisso contra eumdem diffinitiuam sententiam promulgavit iniquam. A qua ipse vocem ad nos appellacionis emisit. Quocirca discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatenus legitime in appellacionis causa procedas sententiam ipsam confirmare uel infirmare appellacione remota procuraris sicut de iure fuerit faciendum..... Datum etc. Quocirca paternitati uestre rogantes et auctoritate apostolica qua fungimur in hac parte mandamus quatinus si super his vel contra ipsum aliquid de iure proponere uultis vsque ad festum beati nucentii proxime venturi per nos vel per sufficientem responsalem et ydoneum ante nostram presenciam veniatis. secundum vobis terminum statuimus ut usque ad festum Beate Agathe proxime veniatis ut superius. testes Iohannes de casteleto. Iacobus canonicus ecclesie plebis de Sigestro. et Enricus canonicus sancte Marie de Vineis. Actum Ianue in palacio Archiepiscopi post nonam.

V.

1229, 18 Luglio. — *Il pontefice Gregorio IX scrive a Guglielmo di Rivarolo, canonico della Cattedrale di Genova, di porgere ascolto ai lamenti del rettore di S. Martino di Bargone.*

FONTI. — *Atti del Not. Nicoloso de Beccaria*, Reg. I, f. 41, Archivio di Stato in Genova.

MCC XXXII Die XIII Iunii. Ego presbiter Guillelmus de Riuarolio canonicus Ianue domini pape index delegatus sicut Apparet ex forma rescripti inferius Adnotati Auctoritate apostolica qua fungor in hac parte Comitto et subdelego uices meas domino Litulfo archipresbitero plebis de complano in audiencia causarum seu questionum que uertuntur uel uerti sperantur inter presbiterum Rainerium ministrum ecclesie sancti martini de bargono ex una parte et Cagelium et Te-

dixium de maiçana in rescripto nominatos et quosdam Alios Ianuensis diocesis suo loco et tempore nominandos ex Alia, hoc ideo facio eo, quod dictis causis et questionibus et examinacioni earum interesse non possum cum A multis meis et dicte canonice sim propeditus ne gociis et vt parcium parcam laboribus et expensis. Eo modo quod Archipresbiter sicut et ego possem possit partes citare causas et questiones predictas examinare et contumaces et rebelles censura ecclesiastica compellere et omnia demum facere que merita cause et causarum postulabunt retenta in me sententia diffinitiva. Tenor rescripti talis est

Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilecto filio presbitero Willelmo de Riuarolio canonico Ianuensi Salutem et apostolicam benedictionem. dilectus filius R[ainerius] presbiter rector ecclesie sancti martini de bargono, nobis conquerendo monstrauit, quod C[agelius] T[edixius] de maiçana et quidam alii laici Ianuensis diocesis Super possessionibus terris et rebus aliis iniuriantur eidem Quocirca discretioni tue per Apostolica scripta mandamus quatinus partibus conuocatis Audias causam et Appellatione remota debito fine decidas faciens quod decreueris per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes Autem qui fuerint nominati si se gratia odio uel timore subtraxerint per censuram eamdem Appellatione cessante compellas veritati testimonium perhibere. Datum perusii XV Kalendas Augusti pontificatus nostri anno tercio. Actum Ianue in camera dicti presbiteri Willelmi post uesperas. Testes interfuerunt presbiter Obertus capellanus sancti Syri et Albertus de frascario clericus.

VI.

1229, 7 Agosto. — *Il pontefice Gregorio IX scrive a Confalonerio, arciprete di Vigo, nella diocesi di Luni, ed a Bartolomeo da Cicagna, canonico della Cattedrale di Genova, di confermare la sentenza, emanata contro il rettore della chiesa di S. Gio. Battista di Sestri dal delegato di Guiffredo, cardinal prete del titolo di S. Marco.*

FONTI. — *Atti del Not. Ianuino de Predono*, Reg. I, Parte I, f. 85, Arch. di Stato in Genova.

Iohanninus clericus dedit et representauit Oberto ministro ecclesie sancti Iohannis de sexto Ianuensis diocesis, litteras infrascriptas tenor quarum talis est. Confalonerius Archipresbiter de Vigo, et Bartholomeus de plecania Ianuensis canonicus Oberto ministro ecclesie sancti Iohannis de sexto Ianuensis diocesis salutem in domino. Noueritis nos recepisse litteras domini pape in hac forma. Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis Archipresbitero de Vigo lunensis diocesis, et Bartholomeo de pecagna canonico Ianuensi salutem et apostolicam benedictionem. Supplicauit nobis Iohanninus Octauiani de Sexto clericus, ut diffinitiuam sententiam quam Abbas sancti Stephani Ianuensis pro eo contra Obertum rectorem ecclesie sancti Iohannis de sexto ia-

nuensis diocesis. super beneficio eiusdem ecclesie Auctoritate dilecti filii nostri. G[uifredi] sancti marci presbiteri cardinalis Apostolice sedis legati cognitis cause meritis promulgauit. Apostolico dignemur munimine roborare. Ideoque discretioni uestre per apostolica scripta mandamus. quatinus sententiam ipsam sicut est iuxta faciatis per censuram ecclesiasticam Appellatione remota firmiter obseruari. Datum Perusii. VII Idibus Augusti pontificatus nostri anno tercio. et erant ipse littere bullate bolle ponbli domini pape. cui bolle Adscriptum erat ab una parte Gregorius pp. VIII. ab alia parte erat ynmago petri et pauli et littere dicebant. S. pa. S. pe.

Quo circa uobis presencium Auctoritate mandamus quatinus die quinta post harum receptionem per uos uel per sufficientem responsalem Apud Vigum coram nobis compareatis dicto Iohannino de sua iusticia responsurus. in quo si non fueritis uobis. alias. V. dies ab illa terminum assignamus. et si ne tunc in illo termino fueritis. ad huc quintum diem ab illo termino peremptorium uobis ordinamus. scientes quod si ne tunc veneritis in causa dicta procederemus sicut de iure procedendum uestra absentia non obstante. Actum in sexto sub porticu ecclesie dicte. M. CC XX VIIIJ Indictione prima. die VII Septembris circa primam. testes palodinus de sexto Simon ferrarius et Alanus de sexto.

VII.

1229, 15 Settembre. — *Il pontefice Gregorio IX scrive all'Abbate di S. Stefano di provvedere un beneficio in Cattedrale al nobile Giacomo Cicala.*

FONTI. — *Atti del Not. Ianuino de Predono*, Reg. I, Parte II, f. 95, Archivio di Stato in Genova.

Nos Donnus R[aimundus] Abbas monasterii Sancti Stephani Ianuensis confitemur habuisse et recepisse a Iacobo clerico filio Guillelmi cigade litteras bullatas domini pape in hac forma Gregorius episcopus seruus seruorum dei. dilecto filio. Abbati Sancti Stephani Ianuensis Salutem et Apostolicam benedictionem Non inferre grauamen Venerabili fratri nostro Archiepiscopo et dilectis filiis preposito et capitulo Ianuensi. sed eorum ecclesie credimus prouidere cum pro illis recipiendis in ipsa preces dirigimus et mandata qui de nobilibus ciuitatis ipsorum ducunt originem et per se Ac suos ipsis et eidem ecclesie possunt existere multipliciter fructuosi cum tales deberent nec rogati nec iussi recipere per se ipsos Cum igitur ex receptione dilecti filii Iacobi nati nobilis viri. Guillelmi Cicade ciuis Ianuensis ecclesie Ianuensi credatur non modica utilitas peruenire cum dilectus Guillelmus et sui de potentioribus eiusdem ciuitatis existant et per hoc debeant Ad deuotionem ipsius ecclesie Artius obligari eisdem Archiepiscopo preposito et capitulo nostris dedimus litteris in mandatis et eundem I. nullum sicut dicitur ecclesiasticum beneficium obtinentem in eorum

ecclesia residere paratum si aliquid rationabile non obsistat. pro nostra et Apostolice sedis reuerencia quam cito facultatem habuerint sine preiudicio alicuius recipiant in canonicum et in fratrem sibi liberaliter de beneficio prouidendo. ita quod gratiam quam ei fecerint in hac parte nos eis reddat fauorabiles et benignos et nobilem memoratum et suos in suis et eiusdem ecclesie opportunitatibus constituat debitores. Quocirca discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatinus dictos Archiepiscopum. prepositum et capitulum Ad id diligentius moneas et inducas. Datum perusii. XVI Kalendas octobris pontificatus nostri Anno tercio. Quocirca nos dictus Abbas monemus et indicimus R. prepositum Ianuensem et Rainaldum canonicum Ianuensem secundum formam et modum predictarum litterarum Cui vero monitioni respondit et dixit dictus R. prepositus pro se et nomine et vice capituli supradicti quod locus non vacat et tenetur dictum capitulum et canonici ipsius certis statutis inter se iuramento firmatis non recipere Aliquem in canonicum nec in fratrem nec eiam ei dare spem prebende future vacantis nisi quando locus vacauerit unde non potest dictum Iacobum recipere in canonicum nec in fratrem nec eiam ei spem dare quare non potest preces domini pape Admittere. Testes Enricus cicade et Symon filius quondam uivaldi calegarii Actum Ianue in canonica sancti laurencii Millesimo Ducentesimo trigesimo tercio. Indictione quinta Die tercia Ianuarii inter primam et terciam.

VIII.

1230, 3 Febbraio. — *Il pontefice Gregorio IX prende sotto la sua protezione il monastero di S. Tommaso di Genova, e ne conferma i beni, tra i quali la chiesa di S. Tommaso di Rapallo, di S. Giacomo di Pontedecimo, di S. Giuliano di Gavi, i possessi di Voltri, le chiese di Prasco e Pareto nella diocesi di Acqui ed altre nella diocesi di Aleria in Corsica.*

FONTI. — Copia del sec. XV in *Not. Giovanni Loggia*, Sala 74, Arch. di Stato in Genova.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilectis in Xpisto filiabus abbatisse monasterii sancti Thome eiusque sororibus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosam vitam eligentibus apostolicum conuenit adesse presidium ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eas a proposito reuocet aut robur quod absit sacre religionis infringat. Eapropter dilecte in domino filie vestris iustis postulationibus clementer annuimus et monasterium sancti Thome ianue in quo diuino estis famulatui mancipate ad exemplar felicitatis recordationis Alexandri pape predecessoris nostri sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti priuilegio communimus statuantes ut quascumque possessiones quecumque bona idem monasterium in presentiarum iuste et canonice possidet aut in futurum concessione pontificum largitione regum vel principum oblatione fide-

lium aut aliis iustis modis deo propitio poterit adipisci firma vobis et hiis que post vos successerint et illibata permaneant in quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis. In episcopatu Alerie ecclesiam sancti Benedicti de capite et sancti Anastasii in Plano, ecclesiam sancti Thome de Rapallo cum possessionibus suis ecclesiam sancti Iuliani de Gavi cum possessionibus suis ecclesiam sancti Naçarii de Preasco cum possessionibus et earum decimis ecclesiam sancti Iacobi de Pontedecimo et possessiones quas habet in plebatu de Vulturo ianuensis diocesis, et sancti Martini et sancti Egidii ecclesia de pereto aquensis diocesis, sepulturas quasque ipsorum locorum liberas esse concedimus ut eorum deuotioni et extreme voluntati qui se illic sepeliri deliberauerint nisi forte excommunicati vel interdicti sint nullus obsistat salua tamen iusticia ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Si quis vero parrochianorum vestrorum alibi sepulturam elligere sibi voluerit, nullus eos nisi salua iusticia ecclesie vestre audeat sepelire. Decernimus ergo ut nullus omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare sed omnia integre conseruentur earum pro quarum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura salua Sedis Apostolice auctoritate et diocesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre paginam constitutionis sciens contra eam temere venire temptauerit secundo tercioue commonitu nisi presumptionem suam congrua satisfatione correxerit potestatis honorisque sui careat dignitate reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et domini Redemptoris nostri Ihesu Xpisti aliena fiat atque in extremo examine districte subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax domini nostri Ihesu Xpisti quatenus et hic fructum bone actionis percipiat et apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant. Amen. Amen, Amen.

Gregorius catholice ecclesie episcopus s. — Ego Iohannes Sabi-
nensis episcopus ss. — Ego Iacobus tusculanus episcopus ss. — Ego
Octauianus tituli S.S. Sergii et Bachi diaconi cardinalis ss. — Ego
Raynerius tituli S. Marie in Cosmidin diaconus cardinalis ss. — Ego
Petrus tituli S. Georgii ad velum aureum diaconus cardinalis ss. —
Ego Raynaldus tituli S. Eustachii diaconus cardinalis ss. — Ego Io-
hannes tituli S. Praxedis presbiter cardinalis ss. — Ego Bartholomeus
tituli S. Pudentiane tit. S. Pastoris presbiter cardinalis ss. — Ego Gui-
fredus tituli S. Marci presbiter cardinalis ss. — Ego Sinibaldus tituli
S. Laurentii in Lucina presbiter cardinalis ss. — Ego Stephanus ti-
tuli S. Marie trans Tiberim tit S. Calixti presbiter cardinalis ss.

Datum Perusii per manum Magistri Martini sancte Romane ecclesie
Vicecancellarii III Idibus februarii Indictione II incarnationis dominice
Anno millesimo CC XXVIII pontificatus vero domini Gregorii pape
VIII anno tercio.

IX.

1230, 1 Aprile. — *Il pontefice Gregorio IX scrive ad Enrico, arcidiacono di Tortona, di scomunicare i detrattori dei beni dell'Abbate di S. Fruttuoso di Capodimonte, specialmente il rettore della chiesa di S. Margherita di Rapallo.*

FONTE. *Atti del Not. Pietro Ruffo*, Registro di atti volanti, Archivio di Stato in Genova.

✠ In presencia testium infrascriptorum. Marchoaldus monachus monasterii sancti fructuosi de capite montis nomine ipsius monasterii dedit et presentavit Ar[manno] presbitero ecclesie sancti Syri de pissinis litteras infrascriptas. henricus diuina miseracione terdonensis Archidiaconus. Sedis Apostolice delegatus. dilecto in Xpisto fratri presbitero Ar[manno] sancti Siri de pissinis. Ianuensis diocesis. salutem in domino salutari. domini pape litteras nuper recepimus in hac forma. Gregorius episcopus Seruus seruorum dei dilecto filio.. Archidiacono terdonensi. salutem et apostolicam benedictionem. querelam Abbatis et conuentus sancti fructuosi de capite montis. recepimus continentem quod B[enuenutus] presbiter sancte Margarite de pissino Nicolaus de uolta et quidam Alii ciuitatis et diocesis Ianuensis super legatis terris possessionibus et rebus. iniuriantur eidem. Ideoque discretioni tue per apostolica scripta mandamus. quatinus partibus conuocatis audias causam. et appellatione remota debito fine decidas. faciens quod statueris per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. testes autem etc. datum laterani Kalendis Aprilis pontificatus nostri Anno quarto. Quocirca discretioni uestre qua fungimur auctoritate mandamus quatinus in proximis Kalendis octubris Ante nos veniatis terdonam. predicto Abbati de iustitia responsurus. Ad quem terminum si forte non uenietis Ad medium octubrem proximum uobis secundum terminum super hoc assignamus. Ad quem si uos contingerit non uenire. tertium et peremptorium mercurio Proximo omnium sanctorum nobis duximus ordinandum. Scientes quod uobis absentibus ex tunc in negotio mediante iusticia Nihilominus procedemus. testes enricus de Oneto. Pascalis de portudalfino. Oglerinus de Treueilo et presbiter felixius Actum in burgo rapalli Ante domum heredum rubaldi helie die XI Septembris ante nonam [MCCXXX].

X.

1231, 23 Gennaio. — *Il pontefice Gregorio IX scrive all'Arciprete di Berceto, nella diocesi di Parma, di porre un freno alle usure commesse da Guidotto, giudice di Genova.*

FONTE. — *Atti del Not. Maestro Salmone*, Reg. I, f. 384.

C. non suis meritis Archipresbiter de berceto discreto viro domino Guidoto Iudici Ianuensis ciuitatis salutem in domino. Noscat discretio

uestra me suscepisse literas A domino papa Gregorio sub hac forma Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilecto filio., Archipresbitero de berceto parmensis diocesis salutem et Apostolicam benedictionem. R. T. et A. laici nobis conquerendo monstarunt quod Guidotus Iudex et quidam Alii ciuitatis et diocesis Ianuensis multa extorserunt et Adhuc extorquere nituntur comuniter Ab eisdem per usurariam prauitatem Quocirca discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatenus si est ita dictos vsurarios vt sua sorte contenti sic extorta restituant conquerentibus et Ab usurarum exactione desistant per penam in lateranensi concilio contra vsurarios Apellatione remota compellas prouisurus Attente ne Auctoritate nostra in negotio procedas eodem nisi conquerentes restituerint vel adhuc restituant si prius Aliquando extorserint vsuras cum frustra legis Auxilium inuocet qui contrauenit in legem. Testes Autem qui fuerint nominati si se gratia odio uel timore subtraxerint per censuram ecclesiasticam Appelatione cessante compellas veritati testimonium perhibere. Datum Laterani X Kalendas februarii pontificatus nostri Anno quarto Quarum Auctoritate nobis ex parte iam dicta precipiendo mando quatinus post harum receptionem seu representationem Ad decem dies bercetum coram me per nos uel per sufficientem responsalem venire debeatis predictis Rubadagie de leuanto Tauuano de lignario et tregue eiusdem loci rationem facturi et si ad hunc terminum non veneritis statuo uobis post hunc Alium VIII dierum et si Ad istum etiam venire neglexeritis statuo uobis post hoc Alium VI dierum peremptorie Alioquin contra uos procedam iusticia mediante In presentia testium infrascriptorum Rubaldalia de paxano dimisit in domo qua habitat Alda uxor Guidoti Iudicis literas sigillatas sigillo cereo et ipsas posuit in lecto uno presentibus quibusdam feminis Tenor quarum literarum superius est Annotatus que littere erant sigillate sigillo uno cereo Testes paganus de leuanto et philipus rubeus de legnario et Ramundetus Actum Ianue in domo qua habitat dicta Alda die XII decembris In hora vesperi MCCXXXI Indictione quarta.

XI.

1231, 27 gennaio. — *Il pontefice Gregorio IX scrive al Prevosto della Cattedrale di Genova di provvedere ai lamenti di Bernardo de Volta, chierico di S. Andrea di Riarolo, nella diocesi di Pavia.*

FONTE. — *Atti del Not. Iamino de Predono*, Reg. I, Parte II, f. 109v..

Bernardus de uolta clericus sancti Andree de Rialo papiensis diocesis in presentia infrascriptorum testium representauit. R. preposito Ianuensi ex parte domini pape litteras bullatas, tenor quarum talis est. Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilecto filio. Raimundo. preposito Ianuensi salutem et apostolicam benedictionem. Bernardus [de Volta] clericus ecclesie sancti Andree de Riarolo papiensis nobis exposuit conquerendo quod quondam Fulco episcopus papiensis ipsum a

beneficio memorate ecclesie priuavit quod beneficium sentencialiter fuerat Adeptus a quo grauamine ad sedem Apostolicam Appellauit. Ideoque discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatinus partibus conuocatis Audias causam et Appellatione remota debito fine decidas faciens quod decreueris per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati si se gracia odio uel timore subtraxerint censura simili Appellatione cessante compellas ueritati testimonium perhibere. Datum Laterani VI Kal. februarii. pontificatus nostri anno quarto. Testes Tedisius de flisco. Rubeus de uolta. Actum Ianue in Canonica sancti Laurentii. Millesimo ducentesimo XXXIII Indictione quinta. Die XXIII. februarii. inter terciam et nonam.

XII.

1231, 14 Marzo. — *Il pontefice Gregorio IX affida al uescovo di Savona ed al preuosto di S. Maria delle Vigne l'esame di una causa matrimoniale.*

FONTI. — *Atti del Not. Nicoloso de Beccaria, Reg. I, f. 30.*

[MCCXXXII] Die XXV madii. Nos petrus prepositus sancte marie de Vineis Ianue domini pape delegatus seu executor. et magister Vgo magiscola Ianuensis saonensis electi subdelegatus delegati domini pape una cum predicto preposito vt apparet ex forma rescripti domini pape et instrumenti subdelegationis inferius Adnotatorum Cum dominus [papa] suis litteris demandauit predictis episcopo et preposito vt de sententia matrimoniali lata pro Alda filia quondam Alcherii bancherii contra Opiçonem de uolta uirum suum. cognoscerent et quid canonicum foret appellacione postposita Nos viso rescripto predicto et sententia Archiepiscopi Ianuensis lata pro matrimonio contra dictum Opiçonem scripta per Petrum de clauiva notarium currente M CC XXVIII. Inditione prima die XXVIII Iunii viso quoque instrumento dotali ipsius Alde confecto per manum Willelmi cassinensis notarii. currente M CLXXXVIII. Inditione prima die X Octubris. dictam sententiam Archiepiscopi legitime latam contra dictum Opiçonem confirmamus. statuentes et precipientes dicto Opiçonem presenti vt dictam Aldam vxorem suam quam longo tempore stando in grecia quamquam haberet dotem suam integram pauperrimam dereliquit usque ad dies octo sub pena excomunicacionis ex nunc late sibi recunciliet exhibeat et honeste teneat et maritali affectione pertractet et si eam uoluerit ducere in Greciam illa sequatur eum dum tamen ipse honeste ducat eam et tractet ducendo et caueat sibi ydonee quod non ledet eam malo modo. Tenor rescripti domini pape talis est. Gregorius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri. episcopo Saonensi et dilecto filio. preposito sancte marie de vineis Ianuensis. Salutem et Apostolicam benedictionem. A. mulier Ianuensis sua nobis insinuatione monstrauit quod cum inter ipsam et Opiçonem conciuem suum. coram

venerabili fratre nostro Ianuensi Archiepiscopo non ex delegacione Apostolica matrimonii questio uerteretur. idem cognitis cause meritis diffinitiuam per ipsum sententiam promulgauit. quam Apostolico petiit munimine roborari. Ideoque discretioni uestre per Apostolica scripta mandamus. quatinus de sententia ipsa legitime cognoscentes quod canonicum fuerit appellatione postposita statuatis facientes quod statutis per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Datum laterani II Idibus marcii pontificatus nostri anno quarto. Tenor instrumenti sub delegationis predictae talis est. Anno domini M. CC. XXXII. Inditione quinta die XXIII mensis madii. Dilecto in Xpisto fratri et Amico speciali domino V[goni]. magistro scholarum Ianue henricus saonensis electus. in vero Salutari salutem. de discretione uestra confidens tamquam de amico speciali. vt parcat laboribus et expensis causam matrimonii que vertitur inter A. mulierem Ianuensem. et Opiçonem concium suum coram nobis et venerabili fratri nostro preposito sancte Marie de Vineis ex delegacione apostolica iudicibus delegatis cum diucius ipsa causa sit examinata committimus ipsam discretioni uestre terminandam et finiendam ut possitis ita diffinire sicut possemus et Auctoritate qua poteramus et ad maiorem firmitatem habendam de hoc precipimus fieri publicum instrumentum. Actum Saone in claustro sancte Marie Testes magister berardus canonicus Saone Manfredus de turricella et mussus seruiens dicti electi. Ego Iacobus sacri palatii notarius his interfui et rogatus scripsi. Actum Ianue in camera dicti Magiscole inter terciam et nonam Testes interfuerunt Opiço tartaro iudex et Willelmus muscula iudex et presbiter lafrancus canonicus sancte Marie de Vineis.

XIII.

Prima del 9 Maggio 1231. — *Fratre Claro, penitenziere e cappellano del pontefice Gregorio IX scrive al Vescovo di Savona di assolvere dalla scomunica Antonio de Ronco, già giudice della Comunità di Noli.*

FONTI. — *Atti del Not. Ianuino de Pyedono.* Reg. I, Parte I, f. 114.
Osservazioni. — L'atto è guasto alla fine.

Antonius de Ronco representauit litteras infrascriptas Enrico saonensi electo tenor quarum talis est. Venerabili in Xpisto patri dei gratia Saonensi episcopo frater Clarus domini pape penitenciarus et capellanus salutem in domino. Ex parte Antonii de ronco iudicis nobis est intimatum quod ipse comunitatis castri Nauli iudex fuit qui per bone memorie episcopum predecessorem vestrum pro dampnis ecclesie sue illatis vinculo erat excommunicacionis astrictus unde petebat humiliter absolucionis sibi beneficio provideri quapropter paternitatem uestram rogamus in domino et hortamur quatinus recepta sufficiente cautione a dicto iudice quod satisfaciat de hiis pro quibus excommunicatus habitur et ecclesie stet mandatis eidem iuxta formam ecclesie absolucionis beneficium impendatis.....

Testes Magister Bernardus canonicus saonensis..... Actum in clau-
stro saonensis ecclesie M CC XXXI Inditione tertia die VIII mensis
madii.

XIV.

1231. 15 Luglio. — *Il pontefice Gregorio IX prende sotto la sua protezione il monastero di S. Venerio del Tiro, e ne conferma i privilegi ed i beni.*

FONTE. — Originale in Pergamena, Biblioteca Civica-Berio in Genova.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilecto filio Botarico Abbati cenobii sancte Marie et sancti Venerii de Tiro eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosam vitam elligentibus apostolicum conuenit adesse presidium ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito reuocet aut robur quod absit sacre religionis infringat. Ea propter dilecti in Domino filii vestris iustis postulationibus clementer annuimus et cenobium sancte Marie et sancti Venerii de Tiro in quo diuino emancipati estis obsequio ad exemplar felicitis recordationis Anastasii pape predecessoris nostri sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti priuilegio comunimus statuentes ut quascumque possessiones quecumque bona idem cenobium in presentiarum iuste ac canonicè possidet aut in futurum concessione pontificum largitione regum vel principum oblatione fidelium seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant in quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis. Tres insulas Palmariam videlicet Tirum maiorem et Tirum minorem, cappellam sancti Bartholomei de domnicato, cappellam sancti Nicolai de Archola. ius quod habetis in ecclesia sancti Columbani, cappellam sancti Andree de Fabiano, cappellam sancti Antonini de Vineria, hospitale de Cerbario cum cappella et aliis pertinentiis suis, cappellam sancti Venerii de campellis, cappellam sancti Iacobi de Villacinnano concurrentibus hominibus et libertatibus eius necnon temporalibus iurisdictionibus quas habetis in villa predicta. Terras de Albaria de Auernano et de monte Bartario, Medietatem decimarum de portouenere et de campellis, Piscarias de Palmaria Tiro et Tirello. In Corsica curtem de Frasso cum seruis et ancillis terris siluis venationibus pratis aquis et omnibus ad eam pertinentibus, cappellam sancti Gauini cappellam sancti Marcelli cappellam sancti Thome et cappellam sancti Quirici cum pratis vineis terris nemoribus usanciis et pascuis in bosco et plano in aquis et molendinis in viis et semitis et omnibus aliis libertatibus et immunitatibus suis, sepolturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus ut eorum deuotioni et extreme voluntati qui se illic sepelliri deliberauerint nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint aut publice nullus obsistat salua tamen iusticia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur, Ac etiam cappellam sancti Nic [olai]

et cappellam sancti Ambrosii de Spano. Obeunte vero te nunc eiusdem [loci abbate vel tuorum quoli] bet successorum [nullus tibi qualicumque] astutia seu violentia preponatur nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam elegerint. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat antedictum monasterium perturbare nec nullas possessiones auferre vel ablatas retinere minuere aliquibus vexationibus sed integre conseruentur eorum quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura salua in omnibus apostolice sedis auctoritate ac diocesanorum episcoporum canonica iustitia et... moderatione concilii generalis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona huius nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit secundo tertioque commonitu nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit potestatis honorisque sui careat dignitate reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et domini Redemptoris nostri Ihesu Xpisti aliena fiat atque in extremo examine districte subiaceat ultioni. Omnibus autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax domini Ihesu Xpisti quatenus et hic fructum bone actionis percipiant et apud districtum Iudicem premia eterne pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Gregorius Catholice ecclesie episcopus s. — Ego Iohannes Sabinensis episcopus ss. — Ego Iacobus tusculanus episcopus ss. — Ego Iohannes tit. S. Praxedis presbiter cardinalis ss. — Ego Guilfredus tit. S. Marci presbiter cardinalis ss. — Ego Sigembaldus tit. S. Laurentii in Lucina presbiter cardinalis ss. — Ego Stephanus tit. S. Marie trans Tiberim tit. S. Calixti presbiter cardinalis ss. — Ego Octavianus tit. SS. Sergi et Bachi diaconus cardinalis ss. — Ego Rainerius tit. S. Marie in Cosmedin diaconus cardinalis ss. — Ego Romanus tituli S. Angeli diaconus cardinalis ss. — Ego Egidius tit. S.S. Cosme et Damiani diaconus cardinalis ss. — Ego Raynaldus tit. S. Eustachii diaconus cardinalis ss. — Ego Otto tit. S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconus cardinalis ss.

Datum Reate per manum Magistri Martini sancte Romane ecclesie vicecancellarii Idibus Iulii indictione III incarnationis dominice Anno millesimo CCXXXI pontificatus domini Gregorii pape VIII anno quinto.

XV.

1231, 13 Ottobre. — *Il pontefice Gregorio IX scrive al rettore e ad un chierico della chiesa di S. Colombano di Pontremoli per la collazione d'un benefizio nella chiesa di S. Giorgio in Genova a Bovoletta di Pontremoli.*

FONTI. — *Atti del Notaro Maestro Salmone*, Reg. I, f. 375.

Nos Magister hugo magiscola Ianue subdelegatus presbiterorum peregrini ministri ecclesie sancti Collumbani de pontremulo et hen-

Giorn. St. e Lett. della Liguria.

10

rici de pontremulo conIudicum delegatorum domini pape super conferendo beneficio CANonicatus ecclesie sancti georgii Ianue boueto de pontremulo fratri presbiteri hugonis prepositi ecclesie sancti georgii supradicti ut Apparet ex forma subdelegationis predictorum delegatorum inferius Annotate Auctoritate subdelegationis predicte qua fungimur Assignamus tibi dicto boueto stallum in choro ponendo eciam cordas campanas dicte ecclesie in manibus tuis et pallam altaris circa collum tuum ponimus nomine possessionis uel quasi canonicatus dicte ecclesie sancti georgii et assignamus tibi locum in capitulo et in mensa. Tenor subdelegacionis talis est. In nomine domini Nos presbiter pelegrinus minister ecclesie sancti collumbani de pontremulo et presbiter henricus de pontremulo domini pape Iudicis delegati super beneficio conferendo et confirmando boueto fratri presbiteri vgonis ministri ecclesie sancti Georgii de Ianua volentes partium vtilitatibus prouidere ne laboribus et expensis veniendo Ad nos laborent uices nostras committimus in totum domino magistro Vgoni magiscole Ianue ut negocium predictum expediat sicut nouerit expedihendum nichil in nobis reseruando promittentes nos ratum et firmum habituros quicquid inde fecerit Tenor rescripti domini pape talis est Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis pelegrino et henrico canonicis sancti Collumbani lunensis diocesis salutem et apostolicam benedictionem bouetus clericus nobis exposuit conquerendo quod cum a preposito et maiori et sauiori parte capituli ecclesie sancti Georgii Ianue canonicis in fratrem et canonicum sit electus Galuanus et quidam alii canonici eiusdem ecclesie Institucionem sue contra iusticiam se obponunt. Alias ei graues et iniuriosi plurimum existentes quocirca discretioni uestre per apostolica scripta mandamus quatinus parti[bus] conuocatis Audiatis causam et apellatione remota fine debito terminetis facientes quod statueritis per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari Testes autem qui fuerint nominati si se gratia odio uel timore subtraxerint censura simili cessante Apellatione cogatis veritati testimonium perhibere datum reate III Idibus octobris pontificatus nostri anno quinto Actum anno dominice incarnationis M.CC.XXXI Indictione quinta die sexto Kalendas decembris in pontremulo in ecclesia sancti columbani presentibus Iohannino clerico eiusdem ecclesie Iohanne quondam stramole et Nicolao quondam turçani testibus Ad hoc rogatis ego tancredus de vetula sacri pallacii notarius hinc me.... et rogatus scripsi Testes presbiter Iacobus minister ecclesie sancti torpetis et Iohannes clericus ecclesie sancti siri de langasco et Guillelmus clericus ecclesie sancti ylarri de neruio. Actum Ianue in choro dicte ecclesie in camara canonicis dicte ecclesie die tercia decembris inter vesperum et completorium M.CC.XXXI Indictione quarta.

XVI.

1232, 12 Febbraio. — *Il pontefice Gregorio IX scrive ad Enrico, vescovo eletto di Savona, a Rubaldo, prevosto della Cattedrale di Genova, ed a maestro Raimondo, canonico di S. Maria delle Vigne, affidando al loro esame una lite, vertente tra l'Abbazia di S. Andrea di Sestri ed alcuni laici.*

FONTI. — *Atti del Notaro Nicoloso de Beccaira. Reg. I, f. 33 v.*

Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilectis. filiis.. [Henrico] electo Saonensi.. [Rubaldo] preposito maioris ecclesie et magistro Rajmundo canonico sancte Marie de vineis Ianuensis Salutem et Apostolicam benedictionem. Significarunt nobis dilecti filii.. [Oddo] Abbas et conuentus monasterii sancti Andree de sexto cisterciensis ordinis quod cum ipse contra Iohannem dictum maciam S[imonam] uxorem eius et Rubaldum restem laicos. Helenam sororem eius. mulierem et quosdam Alios Ianuensis diocesis Super possessionibus et rebus aliis Ad venerabilem fratrem nostrum terdonensem episcopum et eius coniudices Apostolicas litteras impetrassent et Symona filia quondam Willelmi piccamilii ciuis Ianue ad Archidiaconum Ianue et coniudices suos. super terris domibus et rebus Aliis licet sub posteriori data. nostras directe obtinisset litteras contra ipsos. Ac dicti iudices earum auctoritate citassent eosdem ipsi excipiendo coram eis dixerunt quod ad respondendum dicte Symone ipsos compellere non debebant. quia ipsi primo ad dictum episcopum et eius coniudices Apostolicas impetrauerant litteras contra eam. Cumque utriusque partis iudices in certo loco ut uideretur ad quos spectaret iurisdictio cum partibus ad certum terminum conuenissent dicta Symona lectis coram partibus litteris hinc inde obtentis. excipiendo obposuit coram jam dicto episcopo et coniudice(s) suo quod cum littera illa S. uidelicet per quam conueniebatur determinaretur per nomen tantum masculinum auctoritate litterarum A parte obtentorum aduersa non tenebatur eisdem Abbati et conuentui Aliquatenus respondere. Talis igitur exceptionis pretextus. Ad quos pertineret iurisdictio inter datos iudices dubitatione suborta in Nicolaum ianuensem et Symonem aquensem canonicos fuit a partibus de consensu iudicum utrorumque ut discernent Ad quos spectaret iurisdictio concorditer compromissum. Sed quia partis Aduerse iudices Arbitrio minime de iurisditione prolato ipsos ad respondendum sepedicte Simone contra iustitiam compellebant ex parte ipsorum ad nostram fuit Audientiam Appellatum. Quare dicti Abbas et conuentus nobis humiliter supplicarunt. vt non obstantibus litteris hinc inde obtentis terminari per discretos aliquos huiusmodi negotium mandaremus. Volentes itaque sic dictorum Abbatis et conuentus utilitati consulere. ut non uideamur iuri aliquatenus derogare. discretioni uestre per apostolica scripta mandamus. quatinus facientes nobis litteras hinc inde obtentas et processus si qui per eas sunt habiti exhi-

beri. Audiatis que partes coram nobis dixerint proponenda. et Auditis hinc inde propositis causam ipsam. sine debito Appellatione postposita decidatis facientes quod statueritis per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati si se gratia odio uel timore subtraxerint per censuram eandem Appellatione cessante cogatis ueritati testimonium perhibere. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse. duo uestrum ea nichilominus exequantur. Datum Reate. II. Idibus februarii. pontificatus nostri anno quinto.

XVII.

1232, 27 Agosto. — *Il pontefice Gregorio IX scrive a Pietro, prevosto di S. Maria delle Vigne, di porgere ascolto ai lamenti di un chierico delle chiese di S. Martino di Fabrica e di S. Colombano di Otona, nella diocesi di Tortona.*

FONTL. — *Atti del Not. Giovanni de Vegio*, Reg. I. Parte II, f. 204, Archivio di Stato in Genova.

Nos Petrus prepositus sancte Marie de uineis iudex domini pape delegatus sicut Apparet per rescriptum inferius denotatum quod presbiter Rubaldus impetrauit ut dicit auctoritate ipsius rescripti citauimus Ogerium de Octono. qui ueniens coram nobis postulauit libellum sibi dari et fuit ei datus dictus libellus a Castellino procuratore ipsius presbiteri Rubaldi et eius nomine qui peccat coram nobis ut deberemus cassare electionem de ipso facta in ecclesia sancti Martini de Fabrica sicut apparet per formam ipsius libelli inferius adnotatam. Recepto ipso libello dedimus ei terminum ad deliberandum et respondendum. saluis omnibus exceptionibus suis ipso uero ueniente ad terminum ei statutum representauit se coram nobis presente dicto presbitero Rubaldo et plures exceptiones exposuit coram nobis. prima fuit quod dictus Rubaldus non impetrauit dictum Rescriptum per se uel suum procuratorem. secunda fuit quod per expressionem falsitatis dixit se esse canonicum sancti Martini de fabrica quod falsum erat et imo debebat carere impetratis. tertia quod illud Rescriptum impetratum fuit super quadam pecunie summa et rebus aliis et imo non poterat petere per illud rescriptum suam electionem debere cassari cum tantum faciat mentionem de temporalibus et non spiritualibus. Prime exceptioni sic respondet dictus presbiter Rubaldus quod paratus erat probare per publicum instrumentum dictum rescriptum impetrasse per legitimum procuratorem. Secunde respondet quod ipsa non habet locum ante litem contestatam cum ipsa sit perentoria. Tercie dicit quod iurisdictio quod nostra extenditur tam ad spiritualia quam etiam ad temporalia per illam clausulam que dicit super quadam pecunie summa et rebus aliis. Nos autem super his habita diligenti deliberatione pronunciamus nos non habere iurisditionem per dictum rescriptum ad cognoscendum de electione dicti Ogerii super aliis uero procedemus sicut de iure fuerit procedendum. et istud dicimus saluo iure presbi-

teri Rubaldi in aliis petitionibus quas facere uoluerit auctoritate ipsius rescripti in quibus procedemus si necesse fuerit sicut postulat ordo iuris. forma dicti Rescripti talis est. G[regorius] episcopus seruus seruorum dei dilecto filio.. preposito sancte Marie de Vineis salutem et apostolicam benedictionem R. presbiter canonicus ecclesie sancti Martini de fabrica nobis exposuit conquerendo quod. C. concanonicus eius et quidam alii Ianuensis. Terdonensis. et Bobiensis. diocesis. super quadam peccunie summa et rebus aliis iniuriantur eidem quocirca discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatenus partibus conuocatis audias causam et appellatione remota usuris cessantibus debito fine decidas faciens quod decreueritis per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati si se gratia odio uel timore subtraxerint per censuram eamdem appellatione cessante compellas veritati testimonium perhibere. Datum Anagnie. VI Kalendas Septembris pontificatus nostri anno sexto. § Tenor autem dicti libelli talis est Castellinus seruiens presbiteri Rubaldi clerici et fratris ecclesiarum sancti Martini de Fabrica et sancti Collumbani de ottono ipsius presbiteri cuius procurator est petit a uobis domine petre preposite sedis apostolice delegate quatenus electionem quam Ogerius de ottono dicit de se factam in clericum et fratrem dictarum ecclesiarum pronuncietis nullam et ea si qua fuit facta penitus irritetis eidem Ogerio super ipsis ecclesiis perpetuum silentium impendentes hoc imo quod dictus presbiter Rubaldus est clericus dictarum ecclesiarum et ad eum pertinet interesse electionibus prelatorum et clericorum dictarum ecclesiarum et quia ad electionem dicti Ogerii si qua de ipso facta fuit uocatus non fuit dictus presbiter qui comode uocari poterat et debebat imo agit et petit iure canonico et omni iure. quem libellum dictus Ogerius recepit omnibus exceptionibus suis saluis. Testes interfuerunt dominus Martinus dominus Armannus et dominus Enricus canonici sancte Marie de uineis. Actum ianue in canonica sancte marie de uineis circa uespera die VIII Iunii MCCXXXVII.

XVIII.

1232, 7 Dicembre. — *Il pontefice Gregorio IX esenta le monache di S. Andrea della Porta dal concorrere nelle collette, fatte per la chiesa di S. Maria di Castello.*

FONTI. — *Atti in Pergamena segnati F. VIII. 6, Vol. I, p. 30.* Bibl. della R. Università di Genova.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilectis in Xpisto filiabus Abbatisse et sororibus sancti Andree de Porta salutem et apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est nos facile prebere consensum et vota que a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Ea propter dilecte in Xpisto filie vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu concessionem quam venerabilis frater noster ianuensis archiepiscopus vobis et que vobis suc-

cesserunt fecisse dinoscitur quod de cetero non amplius pro ecclesia sancte Marie de Castello in collectis faciendis ecclesia debeat vestra conferre sicut rationaliter facta est et in autentico continetur domini Urbani predecessoris nostri vestigiis inherentes auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino etc. Si quis autem etc. Datum Anagnie VII Idibus decembris pontificatus nostri anno sexto.

XIX.

1232, 8 Dicembre. — *Il pontefice Gregorio IX scrive all'Abbate di S. Stefano di far conferire dal capitolo della Cattedrale di Genova un canonicato a prete Ugo [da Pontremoli] rettore della chiesa di S. Giorgio in Genova.*

FONTI. — *Atti del Not. Januino de Predono*, Reg. I. Parte II, f. 95, Arch. di St. in Genova.

✠ Nos Dominus R.[aimundus] Abbas monasterii Sancti Stephani Ianuensis confiteor habuisse et recepisse Ab hugone rectore ecclesie Sancti Georgii litteras bullatas domini pape in hac forma Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Dilecto filio . . Abbati Sancti Stephani Ianuensis Salutem et Apostolicam benedictionem Non honus sed honor Accedit ecclesiis cum persone instituuntur in illis de quibus non minus ecclesiis quam ipsis ecclesiis prouidetur. Cum itaque sicut dilectus filius Vgo rector sancti Ge[orgii].... libenter honoramus.... hone]state morum ac scientiae meritis perhibetur. prepositum et capitulum Ianuensem rogandos duximus Attencius et monendos nostris eis dantes litteris in mandatis ut eundem Vgonem dictam ecclesiam resignantem paratum in eorum ecclesia residere pro reuerencia beati petri et nostra cum primum se facultas obtulerit recipiant liberaliter in canonicum et in fratrem. eique prebendam nichilominus conferant nisi rationabile quid obsistat. preces nostras et mandatum taliter impleturi quod idem Assecutum se gaudeat quod intendit et nos deuocionem suam possimus in domino merito comendare. Ideoque discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatenus dictos prepositum et capitulum Ad id Attencius moneas et inducas. Datum Anagnie. V. idibus decembris pontificatus nostri Anno Sexto. Quocirca nos dictus Abbas monemus et inducimus dominum. R. prepositum Ianuensem et Rainaldum canonicum Ianuensem nomine suo et nomine et uice capituli Ianuensis secundum modum et formam predictarum litterarum. Cui admonicioni respondit et dixit dictus R. prepositus pro se et nomine et uice capituli Ianuensis quod locus non uacat et tenentur capitulum et canonici eiusdem certis statutis inter se iuramento firmatis non recipere Aliquem in canonicum nec in fratrem nec eciam spem ei dare prebende future uacantis. nisi quando locus uacauerit nnde non potest dictum Vgonem recipere in Canonicum nec in fratrem nec eciam ei spem dare et ideo non potest preces domini pape admittere. Testes Iacobus cle-

ricus filius Willelmi cicade. Enricus cicada. et Symon filius quondam Viualdi calegarii de porta. Actum Ianue in canonica sancti Laurentii. M.CC.XXXIII. Indicione quinta. Die tercia Ianuarii inter primam et terciam.

XX.

Prima del 1233, 17 Agosto. — *Il pontefice Gregorio IX scrive all' Abbate dell' Isola Gallinaria di porgere ascolto ai lamenti dell' Arcidiacono di Savona contro Guglielmo Cicala e contro altri delle diocesi di Genova e di Albenga.*

FONTI. — *Atti del Not. Lanfranco*, Reg. II, Parte I, f. 124 v., Archivio di St. in Genova.

Osservazioni. — L' atto è monco e corroso.

In presencia testium infrascriptorum Balduinus masconus representavit et dedit literas infrascriptas vAssAllo portonerio tenor quArum talis est. Bernardus Abbas sancti mArtini insule galinArum et domini pape delegatus discreto et sApienti uiro vAssAllo portonerio cui IA-nue. salutem et omne bonum noueritis quod recepimus literas Aposto-ticas in hAc forma Gregorius seruus seruorum dei dilecto filio., Ab-bati insule galinArum Albinganensis diocesis sAlutem et Apostolicam benedicionem. mAgister. B. Archidiaconus saonensis. nobis exposuit conquerendo quod W[illelmus] cicada et quidAm Alii Ianuensis et Albinganensis diocesis super quibusdAm possessionibus et rebus Aliis iniuriAntur eidem. Ideoque discrecioni tue per Apostolica scripta mAn-dAmus. quatinus. partibus conuocatis Audias causam et Appellacione remota fine debito decidas. faciens quod decreueris per censuram eccle-siasticam firmiter obseruari. testes autem.. N presentetis per uos uel per sufficientem responsalem eidem de iusticia responsurus. Ad quem terminum si non ueneritis statuimus uobis secundum terminum quarta die post primum. et si Ad ipsum non ueneritis quod non credimus statuimus uobis tercium terminum et perentorium. V. die post secun-dum. Alioquin procedemus in causa iusticia mediante que litere sigillate erant sigillo cereo in quo erat immAgo Abbatis cum uno pa-storali in mAnu. et retro cum erat immAgo unius galli circumscriptio cuius talis est S[igillum] Abbatis sancti mArtini de insula galinArum. quas literas. dedit dictus Balduinus predicto vAssallo iuxta Astricum Oglerii uAce et litere coram infrascriptis testibus in domo qua moratur Ansaldus tabernarius et coram vAssallo predicto fuerunt. testes inter-fuerunt Adam de sancto donato peregrinus catelus et nicolaus frater eius et Guillelmus lavAgnola. die XVII Augusti circa tintinabulum [MCCXXXIII]

XXI.

1233, 29 Novembre. — *Il pontefice Gregorio IX scrive all'Arciprete di Roverezcio, nella diocesi di Piacenza, di porgere ascolto ai lamenti fatti dall'Abbate della Cella contro l'Arciprete di Rapallo.*

FONTI. — *Atti del Not. Giovanni de Vegio*, Reg. I, Parte I, f. 53.
Osservazioni. — L'atto è monco e corroso.

Millesimo. CC XXXVII Inditione nona.

[In pre]sencia testium infrascriptorum Bernardus de vineis representavit et dedit Oniboni de fontanabona litteras infrascriptas... litteras recepit in hac forma continentis. Gregorius episcopus servus servorum dei. Dilecto filio. Archipresbitero de rouezcio placentine diocesis Salutem et apostolicam benedictionem. Querelam Abbatis de cella recepimus continentem quod. Archipresbiter de Rapallo. Montanarius et quidam Alii clerici et laici civitatis et diocesis Ianuensis super terris. possessionibus et rebus aliis iniuriantur eidem. Ideoque discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatinus partibus convocatis Audias causam et Apellatione remota debito fine decidas faciens quod decreueris per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem qui fuerint [nominati] si se gratia hodie vel timore subtraxerint per censuram eadem cessante appellatione compellas veritati testimonium perhibere. Datum Laterani III. Kalendas decembris pontificatus nostri anno septimo. Quocirca auctoritate qua fungimur in hac parte vobis precipiendo mandamus quatenus decima die post harum representationem coram nobis veniatis et si venire nolueritis alium secundum terminum decem dierum vobis assignamus. et si ad primum nec ad secundum terminum venire conteneritis ex tunc alium tertium terminum decem dierum peremptorie vobis prefigimus ut coram nobis venire non postponatis. scientes quod si coram nobis venire vel sufficientem responsalem mittere non curaveritis. contra vos quantum de iure poterimus procedemus. Sigillate erant littere sigillo cereo cuius circumscripção talis est. Sigillum Archipresbiteri de riugocio. testes interfuerunt huic presentacioni predictae thealdus taliator tebaldu de cluaro et Obertus de fontana bona. Die XXVIII. Iulii. inter nonam et vesperas. Actum Ianue ante domum Monasterii sancti Andree de porta qua habitat dictus Guido.

XXII.

1234, 7 Ottobre. — *Il pontefice Gregorio IX incarica l'Abbate di S. Stefano in Genova, il Prevosto della chiesa maggiore di Tortona, e Piacentino, canonico della Pieve di Lavagna, di provvedere al ricorso fatto da Guglielmo Pavese, il quale denunciò che l'Abbate e i monaci di S. Siro celebravano, nonostante l'interdetto.*

FONTE. — *Atti del Not. Gio. Enrico de Porta, Reg. 1, f, 149 v., Archivio di Stato in Genova.*

In presentia testium infrascriptorum lanfrancus clericus sancti Michaelis de Solio optulit et dedit domino Abbati sancti Syri de Ianua. e parte domini Abbatis sancti Stephani de Ianua et placentini canonici plebis lauanie infrascriptas eorum cuiuslibet sigillo cereo sigillatas. quarum tenor talis est. Dilectis in Xpisto fratribus Abbati et Conuentui sancti Syri de Ianua. R. Abbas sancti Stephani Ianue et Placentinus canonicus plebis de lauania. Salutem. in domino. Noueritis nos domini pape recepisse litteras in hac forma. Gregorius episcopus seruus seruorum dei Dilectis filiis.. Abbati sancti Stephani Ianue.. preposito terdonensi. et placentino canonico plebis lauanie. Ianuensis. diocesis. Salutem et apostolicam benedictionem. Willelmus dictus papiensis. ciuis Ianue. transmissa nobis petitione monstrauit quod Abbas et conuentus sancti Syri Ianue. pro eo per prepositum Ianuensem. et eius coniudices exigente iustitia Auctoritate nostra uinculo excommunicationis Astricti diuina temere celebrare presumant. in eius preiudicium Animarum suarum periculum et scandalum plurimorum. Ideoque discretioni uestre per apostolica scripta mandamus. quatinus conuocatis qui fuerint conuocandi audiatis causam. et quod canonicum fuerit Appellatione postposita decernatis. facientes quod decreueritis per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse. duo uestrum ea nichilominus exequantur. Datum Perusii. nonis. octobris pontificatus nostri Anno. VIII. Quocirca domini pape vobis qua fungimus Auctoritate mandamus. quatinus die quarta post harum oblationem. per uos uel sufficientem responsalem Apud Monasterium sancti Stephani predicti coram nobis uos presentetis. dicto Willelmo secundum iustitiam responsuri. et si tunc non ueneritis coram nobis. uobis abinde die tertium peremptorium terminum Assignamus. Alioquin precedemus in dicto negotio. qualitercumque poterimus iustitia mediante. Testes Rainerius de turri. et Seueratus filius Corui de monleone. MCCXXXVIII. indictione VII. die XV. decembris. inter uesperas et completorium. Actum Ianue iuxta ecclesiam sancti Syri.

XXIII.

1234, 20 Novembre. — *Il Pontefice Gregorio IX scrive all'Arciprete di Rovegno, nella diocesi di Tortona, di porgere ascolto ai lamenti, mossi dall'Abbadessa e dalle monache di S. Andrea della Porta.*

FONTE. — POCH, Miscellanea, Vol. III, f. 83.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilecto filio . . Archipresbitero de Rouenio terdonensis diocesis salutem et apostolicam benedictionem. Dilecte nobis in Xpisto filie Abbatissa et Conuentus monasterii sancti Andree Ianue sua nobis conquestione monstrarunt quod Obertus Mascale frater eius Crispinus et . . vxor eius ac quidam alii de Ciuitate et diocesi Ianuensi super quadam pecunie summa decimis mortuariis possessionibus et rebus aliis iniuriantur eisdem. Ideoque discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatenus partibus conuocatis audias eas et appellatione remota debito fine decidas faciens quod decreueris per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati si se gratia odio vel timore subtraxerint per censuram eandem appellatione cessante compellas veritati testimonium perhibere. Datum Perusii XII Kalendas decembris pontificatus nostri anno octauo.

XXIV.

1234, 4 Dicembre. — *Il pontefice Gregorio IX scrive ad Adamo, arciprete di Moneglia, di porgere ascolto ai lamenti mossi da Giovanni di Negro contro l'Abbate di S. Maria di Castiglione nella diocesi di Parma.*

FONTE. — *Atti del Nol. Gio. Enrico de Porta, Reg. I, f. 107 v.*

In presentia testium infrascriptorum Iohannes de nigro dedit representauit domino Adam Archipresbitero plebis monelle litteras infrascriptas plumbea bulla domini pape sigillatas. ex parte eiusdem domini pape. quarum tenor talis est. Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Dilecto filio . . Archipresbitero de Monelia Ianuensis. diocesis. Salutem et apostolicam benedictionem. Iohannes de nigro ciuis Ianuensis sua nobis petitione monstrauit quod cum. Abbas et conuentus de Castellione parmensis diocesis. contra eum super possessionibus et rebus aliis ad . . prepositum placentinum litteras apostolicas impetrasset quia dictus Iudex ultra duas dietas extra suam diocesim ad iudicium trahebat eumdem cum id ex litterarum ipsarum beneficio non haberet idem sentiens indebite se grauari nostram audientiam appellauit. Ideoque discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatinus si est ita reuocato in statum debitum quidquid post appellationem huiusmodi inueneris temere atemptatum in causa ipsa iuxta priorum litterarum continentiam appellatione remota preuia ratione procedas. Alioquin partes ad prioris iudicis remittas examen. appellansem in expensis le-

gipitibus condemnando. Testes autem qui fuerint nominati si se gratia hodie uel timore subtraxerint per censuram ecclesiasticam appellatione cessante compellas ueritati testimonium perhibere. Datum. perusii. II. nonis Decembris. Pontificatus nostri anno octauo. Testes Sygembaldus canonicus Ianue. Addamus clericus Monelie et Rollandinus de monelia. M.CC.XXXV. Inditione VII. die. XII. Ianuarii. inter uesperas et completorium. Actum Ianue in claustro sancti laurentii.

XXV.

1235, 10 Gennaio — *Il pontefice Gregorio IX scrive all'Arcivescovo di Genova di togliere la scomunica al rettore di S. Antonino di Cesino, avvertendo di aver pure incaricato per ciò il prevosto di Fabrica e l'Arciprete di Monteacuto nella diocesi di Tortona.*

FONTE. — *Atti del Not. Gio. Enrico di Porta*, Reg. I, f. 121 v..

In presentia testium infrascriptorum dominus Obertus de cruce. ex parte domini pape. representauit Domino. O. Archiepiscopo Ianuensi. litteras infrascriptas eiusdem domini pape. plumbea bulla munitas. quarum tenor talis est. Gregorius episcopus seruus seruorum dei. uenerabili fratri . . Archiepiscopo Ianuensi. Salutem et apostolicam benedictionem. Ansaldus presbiter rector ecclesie de Cisino nobis exposuit conquerendo. quod tu in eum auctoritate propria sine causa rationabili nulla competentis amonitione premissa excommunicationis sententiam promulgasti. contra statuta concilii generalis. Ideoque fraternitati tue per apostolica scripta mandamus quatinus si est. ita sententiam ipsam infra octo dies a receptione presentium sine qualibet difficultate relaxes. Alioquin dilectis filiis . . preposito de fabrica . . Archipresbitero de monte acuto terdonensis diocesis et . . priori sancti Victoris Ianuensis nostris dedimus litteras in mandatis ut ipsi ex tunc sufficienti ab eo super hiis quibus excommunicatus habetur captionem recepta. iuxta formam ecclesie sententiam relaxent eandem et iniuncto ei quid de iure fuerit iniungendum audiant si quid fuerit questionis. et appellatione remota debito fine decident et faciant quod decreuerint auctoritate nostra firmiter obseruari. Datum perusci. III. Idibus Ianuarii. pontificatus nostri anno octauo. et inde dictus Obertus hanc cartam fieri iussit. Testes Marchisius dalmatius et Lanfrancus filius domini Ingonis de volta. MCC.XXXV. Indictione. VII. die XV. februarii. inter nonam et uesperas. Actum Ianue in palatio Archiepiscopi.